

Programové prohlášení vlády

18. 6. 1935

Slavná sněmovno,

volby do obou sněmoven našeho Národního shromáždění, vykonané v jednom dni a v klidu za účasti 8,309.171 voličů do poslanecké sněmovny a 7,353.996 voličů do senátu, jsou důkazem, že demokratické základy naší republiky jsou dobré a neochvějné.

V dobách tak těžké hospodářské tísně a za poměrů mezinárodních, které politicky i hospodářsky vyvolávají vážné starosti, prokázalo obyvatelstvo republiky v celku ukázněnou vůli a odhodlanost setrvatí při soustavě spolupráce různých hospodářských, sociálních, kulturních i národních skupin. Můžeme s chlubou poukázat, že stalo se tak při zachování plných občanských svobod a můžeme proto důvodně očekávat, že všichni, jimž tento stát ponechal a zabezpečil plnou míru občanských práv, budou vždy pamětlivi svých povinností k státu a k demokracii. V parlamentární demokracii, kterou Československá republika jest a zůstane, byla i bude možnost oposice proti většině i proti vládě, ale nemůže být oposice proti státu. Kdyby kdokoliv této skutečnosti rozuměl jinak, nemohl by se diviti tomu, že by podle toho bylo s ním nakládáno.

Volby přivodily podstatné změny jen v politických stranách německých a způsobily tím bývalé většině ztrátu 17 mandátů kdežto u stran československých činí tato ztráta jen 8 mandátů. Možno proto právem poukázat, že velká většina československého národa vyslovila se pro dosavadní koalované strany, které již při vypsání voleb jasně prohlásily, že i v budoucnosti pokládají za svoji povinnost spolupracovati v zákonodárství i správě státu se všemi, kdo by loyálně chtěli se k tomu připojiti. Vstupem československé živnostensko-obchodnické strany středostavovské do vlády byl k tomu učiněn první a - domníváme se - nikoliv poslední krok.

Setrvání soc.-demokratické strany německé a německých zemědělců ve vládní většině a ve vládě je důkazem rozvážné politiky, založené na skutečnosti, že poctivě se starali o zájmy svého lidu a že chtějí se jich v nejširší míře ujímati i v budoucnosti.

Nemůže jim být vytýkáno, že nezastupují většinu německého obyvatelstva, neboť nebylo tomu tak ani před letošními volbami, což ostatně tyto strany nikdy o sobě netvrdily. Nemohou být také právem obviňováni ze zanedbání národních zájmů svého lidu, které jsou v našem zákonodárství upraveny a chráněny podle zákonů a řádů, platných stejně pro všechno obyvatelstvo republiky.

Národ československý byl k tomu veden vžitým citem pro právo a spravedlnost a trpkými vlastními zkušenostmi po ztrátě své neodvislosti jak v historických zemích českých, tak - a zejména - na Slovensku, kde bývalý vládnoucí režim počítal s národním životem Slováků již jen na roky.

Přes to nevzpomínal po svém osvobození příkoří, jimiž trpěl, a zabezpečil všem občanům na území svého státu plnou občanskou rovnost, očekáváje, že budou v tomto státě rovni nejen v právech, nýbrž i v povinnostech.

Je proto samozřejmou povinností vlády, aby zabezpečila plnění všech zákonů v tomto smyslu a především v kulturních případech toho dbala a při oprávněných stížnostech nápravu zjednala.

Skutečný vývoj poměrů naše očekávání do značné míry potvrdil a potvrdí je i v budoucnosti v rozsahu tím větším, čím hlouběji pronikne pochopení pro dějinami odůvodněnou nutnost společného života ve společném a samostatném státu.

Těžké hospodářské poměry, které prožíváme stejně jako téměř všechny státy světa a zejména lokální jich účinky, poskytují však příležitost, aby postup tohoto vývoje byl zdržován šířením nespokojenosti a přesunováním odpovědnosti za dlouhé a těžké trvání krise na nedostatek dobré vůle a péče vlády. Tak v pohraničních krajích republiky zejména bylo použito mimořádně velké nezaměstnanosti, která jest způsobena poklesem odbytu a tím i výroby v průmyslu tam soustředěném a z velké části na vývoz odkázaném k šíření nauky o nutnosti úplné národní jednoty jako jediného prostředku k dosažení cílů nejasně a ne vždy jednoznačně vyslovených a zřejmě ovlivňovaných ideami, které se s demokratickými základy našeho státu nesrovnávají.

V československém národě byl učiněn podobný pokus soustředěný především na větev českou, kdežto na Slovensku pod všeobecným a tím i lákavým heslem autonomie bylo na místě československé národní jednoty prohlubováno odcizování.

Těmto zjevům našeho vnitropolitického života je potřeba věnovati zvlášť bedlivou pozornost a snažiti se os soustavné zlepšování poměrů, jichž při plné politické svobodě mohlo by býti použito nebo i zneužito k šíření politických hnutí, která by v dalším vývoji mohla poškoditi stát a zejména jeho ústavní jednotu a republikánsko-demokratickou formu. Jakékoliv snahy nebo činy v tomto směru bude vláda znemožňovati a stíhati všemi zákonitými prostředky.

Je třeba zamysleti se také nad rozdílem sklonů národní povahy k soustředivosti nebo k odstředivosti a z dějinné spojitosti těchto povahových vlastností s osudy národů čerpati poučení pro přítomnost i budoucnost.

Posuzujeme-li nynější poměry s hlediska historického vývoje zejména národa československého, nalezneme vysvětlení pro mnohé odlišné názory na celostátní a celonárodní zájmy, na potřeby státu a jednotlivých jeho území a na prostředky, jimiž pro stát má býti docíleno jak v jeho vnitřním, tak mezinárodním vývoji a postavení maxima úspěchu.

Po staletí trvající odlišný vývoj národní, kulturní, hospodářský a politický není možno v několika letech tak sjednotit, aby se neobjevily některé poruchy i při pevném přesvědčení o absolutní nutnosti státní i národně-politické jednoty. K tomu je třeba času, trpělivosti a zejména soustavné práce výchovné.

Vláda bude pokračovati v úsilí vlád dřívějších, aby byly vybudovány zejména hospodářské základy pro zdárné uplatnění Slovenska a Podkarpatské Rusi v rámci celostátního života. Tomu bude také sloužiti v zásadě již rozhodnutá úprava dopravních tarifů dálkových, kterými podobně jako v jiných státech budou odlehle kraje republiky hospodářsky sblížovány se středisky odbytu jejich hlavních výrobků.

Připravované sjednocení zákonův jako nezbytný základ prospěšného vývoje zejména hospodářského života bude co nejmožněji urychleno; vláda hodlá v nejbližší době předložiti

zákonodárným sborům návrh občanského zákona, zákona o drahách a zákona o silnicích. Trvajíc plně a důsledně na dosavadní politice státní a národní jednoty československé chce vláda postupovat na podkladě platných zákonů v decentralisaci správy podle praktických potřeb, šetřiti toho, aby zákonitá kompetence samosprávných orgánů nemohla býti obmezována.

Pomocné orgány zemské správy, jako jest zemská školní rada, zemědělská rada, živnostenská rada a pod., bude třeba zřídit i vybavit na základě stejných zásad jako tomu je nebo bude v druhých zemích republiky.

Obdobně chce vláda postupovati v otázkách, týkajících se Podkarpatské Rusi v duchu příslušných ustanovení ústavní listiny se zvláštním zřetelem ke skutečným národním i hospodářským zájmům tamějšího do republiky státně příslušného lidu.

Vláda bude na celém území republiky pracovati pro vnitřní mír, klid i pořádek a pro vzájemnou spolupráci všech vrstev obyvatelstva, která je nejbezpečnější zárukou zdárného vývoje republiky.

V zahraniční politice bude vláda pokračovati ve směrnicích politiky dosavadní. Zásady, uložené v Paktu společenosti národů, respekt mezinárodních smluv a snaha po upevnění, udržení a po novém vybudování dobrých sousedských a přátelských vztahů se všemi našimi sousedy v zájmu uchránění a zesílení evropského a světového míru, jsou základy, na nichž stojí a bude i nadále státi celá stavba naší zahraniční politiky.

V tom duchu je třeba chápati také naše spojenecké vztahy s Francií a státy Malé dohody, jež od dlouhých let tvoří pilíře této stavby a zůstanou jimi, ničím neotřeseny, i pro budoucnost. Od posledního roku rozšiřuje se spolupráce i na státy Dohody balkánské a současně v úzké souvislosti s Francií uskutečněno bylo v nedávné době naše sblížení se Sovětským svazem, jež dostalo výraz ve smlouvě o vzájemné pomoci, ve smlouvě obchodní a v řadě hospodářských dohod jiných.

Ve shodě s Francií a Malou dohodou, ale také ve shodě s Anglií, Itálií, Sovětským svazem a některými jinými státy sledovala československá politika zahraniční v posledních roce uskutečnění Paktu východního a středoevropského. I když se tyto pakty neuskuteční v jejich původních formách, pracujeme o to, aby z nich bylo uskutečněno co nejvíce, a doufáme, že tak dospějeme k definitivně přátelskému poměru s Polskem a k dobrému poměru, založenému na trvalém míru a spolupráci s největším naším sousedem, s Německem. V rámci jednání středoevropského doufáme dojíti k opravdu přátelskému a trvalému poměru s republikou Rakouskou. Snažíme se také o dobré styky s Maďarskem, s nímž byla sjednána v těchto dnech hospodářská dohoda.

V oboru zahraniční politiky zdůrazňujeme ukončené jednání o modu vivendi, jehož závěrečné akty provádějí se právě v těchto dnech. Provedení modu vivendi bude v nejbližší době doprovázeno publikací papežské bully, jíž budou stanoveny hranice jednotlivých našich diecesí v souhlase s hranicemi státními, takže cizí církevní jurisdikce na našem území definitivně přestane.

Naše mezinárodní styky obchodní jsou stále pečlivě sledovány a pracuje se soustavně na zlepšování a rozšiřování obchodních dohod a smluv. Při hospodářských potížích, které mají všelky státy, není tento obor ani snadný, ani vždy tak úspěšný, jak bychom si přáli. Jsme si

vědomí vážnosti situace mezinárodní a vykonáme jistě vše, abychom přispěli platně k zachování míru. Nikomu nic vzít nechceme, nic od nikoho, co nám nenáleží, nežádáme, ale své hájíme a uhájíme. Proti nikomu nic nepodnikáme a nepodnikneme. Ale svých práv a oprávněných zájmů budeme vždy důstojně a rozhodně obhajovat. Naše politika je politikou míru a politikou míru zůstane. Víme dobře, že vedle mírové politiky, již zásadně a důsledně hájíme, je také třeba, abychom byli na zlé doby připraveni a dovedli svůj stát ubránit.

Vláda československá bedlivě na to myslí, a i v budoucnosti obraně státu v souvislosti se zahraniční politikou bude věnovati svou soustavnou péči. Je nutno pamatovati, že ani obrannou armádu nelze v několika měsících vybavit vším, čeho k obraně státu je potřeba. Na opatřeních, která vykonala již vláda minulá i zákonodárné sbory, bude dále pracováno a pokud bude k tomu potřeba zákonů, budou včas k ústavnímu projednání předloženy. Doufáme pevně v udržení evropského míru, přesto však nesmíme opominouti ničeho pro svoji státní bezpečnost, která je základem zdravého a nerušeného vývoje republiky.

Jak velký je vliv mezinárodní nejistoty, cítí uje celý svět na nejcitlivějším nervu, na hospodářském životě. Třebaže této nejistoty nebylo při vzniku světové hospodářské krise a nemůže proto ona býti pokládána za pravou její příčinu, je nesporno, že ji prodlužuje a v některých oborech i zesiluje. Proto bude zabezpečení mezinárodního klidu a míru - podaří-li se v dostatečné míře - hlavním a účinným krokem k odstranění hospodářské a politické nedůvěry, která téměř úplně rozrušila dřívější světovou hospodářskou kooperaci. Chceme-li správně posuzovati své hospodářské poměry nejen pro kritiku, nýbrž zejména pro skutečnou a účinnou práci pro zmírnění krise, je nutno ujasnit si, v jakých hospodářských vztazích se světovým vývojem je naše republika. Je k tomu potřeba aspoň stručného přehledu změn, k nimž za posledních let hospodářské deprese došlo.

Není sporu o tom, že základní příčinou všeobecné krise je náhlý a světový pokles cen především výrobků zemědělských a některých surovin. Nakolik nese na tom vinu nadvýroba a vyšší hodnota zlata jako podkladu měny, zůstává ještě stále předmětem sporu. Ve státech, v nichž tyto druhy zboží tvořily nejpodstatnější složku vývozu, nastal nejen pokles hospodářské úrovně domácího obyvatelstva, nýbrž i poruchy v rovnováze platební bilance, která pak vyvolávala snahy po opětovném jejím vyrovnání, především zadržováním a zmenšováním platů do ciziny a úměrným nebo i neúměrným zmenšováním dovozu. Poněvadž zmenšování dovozu v jednom ze států musí míti za následek zmenšování vývozu v jiném státě, vedly tyto snahy nakonec ke stálému poklesu mezinárodní směny zboží. Když k tomu přistoupila devisa obmezení, porušila se značně dříve praktikovaná zásada kupovati na nejlacinějších trzích a dodávati na trhy nejvýhodnější. Tím se ovšem na jedné straně zdražuje výroba zmenšením výnosu z odbytu a klesá životní míra. Opuštění zlatého standardu měny anglické a ostatních, s ní souvisících, a později měny dolarové, vneslo do mezinárodního obchodu značnou a trvajícím kalkulační nejistotu a stupňovalo stávající disparitu národních měn v tuzemsku a v zahraničí. Snahy po hospodářské soběstačnosti a zesílení vnitřního trhu vzrůstaly čím dále tím více a urychlily v mnohých státech zřizování vlastních průmyslů, čímž vznikl další pokles odbytu a tím i výroby ve státech, které do těchto zemí vyvážely. Do řady jich patří také naše republika.

Ve všech státech převládá snaha podporovati všemi způsoby vývoz a zároveň brániti dovozu. Z toho vyvěrají světové nebyvalé potíže, zejména když vývoz je podporován jednak měnovým dumpingem, jednak všemi možnými exportními podporami, zakrývanými nejrůznějším způsobem. Se všeobecným a trvalým obratem k lepšímu bude možno počítati

opravdu teprve tehdy, až dojde k mezinárodnímu klidu a k ustálení měn a tím také k bezpečné kalkulační základně pro mezinárodní obchod.

Dokud není odůvodněné naděje na takovýto rychlý a trvalý světový hospodářský obrat, stará se každý stát svým způsobem o to, aby aspoň zmírnil účinky této krise ve vlastním národním hospodářství.

V jaké míře a jak citlivě dotýkají se uvedené překážky ve světové směně zboží našeho vývozu, je nepřímo patrné z procenta, které připadalo v jednotlivých státech na vývoz z celkové národní výroby jednotlivých států v letech 1927 a 1928. Tak na Československo připadne 33% z celkové výroby československé, na Belgii 51%, na Holandsko 34%, na Rakousko 36%, na Švýcarsko 39%, na Dánsko 51% ; naproti tomu méně než Československo: Německo 20%, Francie 24%, Itálie 27%, Polsko 14%, Rumunsko 14%, Jugoslaviie 16%, Maďarsko 17%, Švédsko 29%, Bulharsko 13%, V. Británie 25%, Spoj. státy jen 7%, Kanada 29%, Japonsko 21%.

Třebaže světová krise u všech států velmi stlačila procento jejich účasti vývozu na národní výrobě, přece i, dnes zůstává význam exportu i pro Československo velmi živelnou hospodářskou otázkou.

Tlak, který vyvinuje nynější světová krise na naše národní hospodářství v úseku zahraniční směny zboží, jest zřejmý zejména, pozoruje-li se směr našeho dovozu a směr vývozu. Dovoz surovin na př. k nám směřuje převážnou měrou ze zemí volné ciziny, kam za tento dovoz hotově platíme, ale vývoz hotových výrobků našich jde ve značném rozsahu do území, kde za nynějších devisorových potíží naše pohledávky zamrzají. Tím se vývoz do těchto zemí nuceně snižuje a musí si proto hledati cesty na jiné trhy, prakticky proň ještě dostupné a volné.

Tato tendence jest již zřejmě patrná ze statistik zahraničního obchodu. Lze zjistiti podle nich, že se export z Československa stále ve větším rozsahu orientuje na vzdálené, prakticky volné a likvidní trhy, a třebaže k tomu dochází nyní, v době hospodářsky nesmírně obtížné, je spatřovati v tom zárodek zdravějšího vývoje do budoucna, poněvadž se tak dostane vývozu větší odolnosti proti náhodným otřesům, vyvěrajícím z jednoho trhu, získá se tak pro vývoz širší základna a zabrání se zamrznání exportních výnosů ve větším rozsahu, jak se to stalo na příklad právě v posledních letech na devisorově vázaných československých tradičních odbytištích. Jest uvést, že tento československý vývoz na vzdálenější trhy může se uskutečniti jenom u zboží kvalitnějšího, s větším procentem národní práce, což má i důležitý význam pro rozsah a vývoj tuzemské zaměstnanosti.

I statistiky československého vývozu svědčí o tomto pokračujícím vývoji, jak podává tento přehled:

Vývoz z Československa v r. 1934 vykazuje vzestup vývozu proti 1933 do zemí vázaných o 11.78%, do zemí volných o 25.71% a do Německa o 49.67%.

Devalvací, provedenou v únoru 1934, odstranilo Československo jednu z četných potíží, kterými byl československý exportér tehdy ztížen proti svým zahraničním konkurentům, to jest disparitu kupní síly Kč v tuzemsku a v zahraničí, jež vznikla z neúplného přizpůsobení se světové cenové hladině. Československý vývozce dostal se tak v roce 1934 na světovou soutěžní úroveň a při nesmírných ostatních, stále ještě stoupajících vývozních potížích, podařilo se r. 1934 vývoz zvýšiti. Co znamená tento výsledek u porovnání se světovou

tendencí vývozní, která dosud spíše klesá, je zřejmo z toho, že světový vývoz, počítaný ve zlatých dolarech r. 1934 proti r. 1933 poklesl o 3 5%, kdežto v Československu stoupl ve zlatých dolarech o 5.3% a v Kč o 23.2%. I r. 1935 jest pozorovati trvání tohoto vzestupu.

Při tom padá na váhu, že Československo nevytvořilo si devalvačním zásahem dumpingový exportní podnět, poněvadž cenová úroveň v tuzemsku po devalvaci se prakticky nezměnila, takže zvýšení vývozu bylo docíleno jen solidní konkurencí s ostatní cizinou.

Mimo to jest poukázati též na okolnost, že československý vývoz vymaňuje se ze zprostředkovatelských kruhů dřívějších a proniká na zahraniční trhy přímo bez prostředníků a že zasahuje i na trhy dříve přímo nedostupné. Průkopnickou práci konají zde akce jednotlivých podnikatelů a nejnověji i Exportní ústav československý studiem trhu vlastními experty a emisary.

Tato akce má zvláštní význam i pro československý dovoz, který se dál dříve a z valné části ještě i dnes prostřednictvím reexportérů v přístavních místech evropských. Pro Československo přichází zde v úvahu zejména moment obchodně-politický, že státy vzdálené ciziny a zámoří snaží se, jako všechny státy vůbec, odebírat zboží jen z těch zemí, které samy jsou kupci jejich vlastního zboží; proto musí velmi záležeti na tom, aby dovoz do naší republiky z těchto zemí, který se dál dříve prostřednictvím reexportérů v přímořských evropských státech a nebyl tedy statistikami oněch zemí prokazatelný, byl uskutečňován ve vlastním jméně československých dovozců, poněvadž jinak by byl statisticky připočten k dobru země evropského reexportéra a nemohl by zvýšiti československé vývozní možnosti na ony trhy. V tom směru byly ostatně již sjednány zákonné předpoklady pro statistické podchycení takovýchto reexportů, aby se tím usnadnil průkaz Československa vůči oněm státům o tom, kdo jest skutečným a pravým dovozcem jejich zboží, a aby tak československé národní hospodářství získalo si oprávněný nárok na dovozní možnosti pro ona území.

Třebaže dnes ještě staví se zvýšení vývozu čtené překážky všeho druhu, musí veškeré snahy naše směřovati k tomu, aby se docílilo hospodářského zlepšení, zejména v exportním úseku naší výroby. Jest si třeba uvědomiti, že vývoz náš činí jen nepatrné procento z celkového světového rozsahu vývozu, takže každé sebe nepatrnější zvýšení procent.a této účasti by znamenalo pro vnitřní hospodářský život velkou vzpruhu.

Uvedli jsme aspoň některá data o našich hospodářských vztazích ve světovém vývoji proto, aby pokud možno co nejjasněji vynikly okolnosti, s nimiž se setkáváme při snahách o oživení našeho hospodářského života a abychom pak správně posuzovali své hospodářské síly a na nich spočívající možnosti. Na jich základě můžeme postupně docíliti zmírnění největších a nejtíživějších následků krise, k nimž patří - a to nejen u nás - nezaměstnanost a zadluženost. Ze statistiky letošních jarních měsíců by se mohlo souditi, že příznivější vývoj na trhu práce, který bylo možno pozorovati loni po provedené devalvaci, se v posledních třech měsících horší tím, že úroveň nezaměstnanosti je letos o něco vyšší nad loňskou.

Příčinou toho není však pokles hospodářského života, nýbrž stoupající počet uchazečů o práci, vzniklý z několika příčin, mezi něž patří zejména zvýšený počet mladých ročníků, který následuje po úbytku z ročníků válečných, stále menší vystěhovalecký ruch, který jednak trvale a jednak sezonně odčerpával značný počet pracovních sil, a více příležitosti k hlášení o práci tím, že zejména ve východních krajích republiky byla rozšířena síť zprostředkovatelen práce. V porovnání se světovým vývojem a podle statistických záznamů za poslední známý měsíc lze zjistiti, že v řadě států se nezaměstnanost zvýšila. Tak proti našim 4.5% činí zvýšení

v Belgii o 13%, v Holandsku o 15.4%, ve Švýcarsku 17.3%, v Polsku o 32.4% a ve Francii o 35.2%. Naproti tomu ve Velké Británii poklesla o 3%, v Dánsku o 10%, v Německu o 14.4% a v Itálii o 19.3%. Při těchto datech je ovšem třeba poznamenati a pamatovati, že statistika počtu nezaměstnaných není ve všech tuto uvedených státech založena na stejných zásadách.

Abychom těžké břímě nezaměstnanosti co nejvíce zmírnili, je potřeba stále evidence nejen uchazečů o práci, ale zejména těch, u nichž je práce jediným prostředkem jejich obživy. Je to proto nutno, aby dané množství práce mohlo být účelně rozdělováno na širší okruh pracovníků a aby nabídka práce byla regulována s hlediska potřeby. K tomu je potřeba přiměřeného zkrácení a úpravy pracovní doby i zprostředkování práce.

Možnost zvýšení pracovního ruchu záleží především na zvýšení podnikatelské činnosti v hospodářství soukromém, kterou je však třeba doplňovati státem a veřejnými svazky podnikáním investičním a pomocí produktivní péče.

Získání většího počtu pracovních míst vyžaduje také, aby přestárlí a pensijně zajištění byli i v soukromých službách nahrazováni silami mladšími. Také cizinci, pokud to není ze zvláštních důvodů nutno, nemohou trvale ubíratí místa pracovníkům domácím.

Pro vzrůstající počet mladých uchazečů o práci bude třeba - pokud ji nenaleznou - zvláštních opatření.

Z těch oborů výroby, v nichž zůstane trvalejší nezaměstnanost, zejména také zmenšením počtu dělnictva následkem rozšíření práce strojové racionalisací podniků, bude nutno vnitřní kolonizační opatření existenci těm, kteří by pro to byli způsobilí. Samozřejmě a naléhavou péčí o nezaměstnané vyžadují poměry v krajích, kde nezaměstnanost je poměrně největší a nejdelší. Tak zvláště v území pohraničním je nutno naléztí možnost práce ať zvýšením podnikání soukromého, ať veřejného a dokud by se tak státi nemohlo, prováděti zvláštní podpůrnou akci ke zmírnění bídy.

Podmínkou celkového zvýšení podnikatelské činnosti je starati se o zvýšení domácí spotřeby a rozšíření možnosti vývozních. Proto bude upraveno povolovací řízení a předpisy devisové tak, aby mohl býti hospodářsky účelně povolován dovoz, aniž by přeplňoval a ohrožoval domácí trh. O podporu vývozu a zejména jeho konkurenční schopnost je třeba starati se jak vývozci samými, tak také vhodnými zákroky státu.

Trvalé zvýšení domácí spotřeby závisí v podstatné míře na vzájemně vyrovnané rentabilitě podnikání ať zemědělského, ať průmyslového, či živnostenského a na tomu úměrné výši příjmů a výdělků osob, buď v soukromém hospodářském životě nebo ve veřejných službách zaměstnaných. Pokles pod tuto úroveň byl by národohospodářsky škodlivý a nespravedlivý. Také neodůvodněné zdražování jakýchkoli životních potřeb snižuje spotřebu a nemůže býti proto připuštěno.

V podnikatelské činnosti všeho druhu je potřeba především zmírňovati ta zatížení výroby, která větším poklesem cen a obratu, než je pokles výrobních nákladů, stala se nesnesitelně tíživými a snižují možnost odbytu a tím i výrobu jak pro trhy domácí, tak pro vývoz.

Sem patří především zatížení dluhové, které nejen zůstalo na stejné číselné výši v největší části případů, ale v některých oborech výroby a činnosti dokonce značně vzrostlo. Typickým úkazem toho je ve všech státech nebývalé zadlužení zemědělství, k jehož zmírnění byla

učiněna jinde již různá opatření. I když je naprosto nutno, aby neunesitelná a nezdravá tíže úroků z dluhů byla všeobecně, pronikavě a trvale snížena, zůstane pro zvláštní povahu zadlužení a předlužení zemědělského a hypotekárního vůbec potřeba takové úpravy, která by tomuto jeho zvláštnímu rázu odpovídala.

Při tom zůstává nade vší pochybnost jisto, že opatření levného úvěru výrobního a úlevy starým dlužníkům nemohou a nesmějí se dotknouti naprosté bezpečnosti vkladů. Kromě zmenšení úvěrového břemene mělo by se přizpůsobit změněným poměrům rentability také zatížení daňové, které se samočinně přizpůsobit nemohlo, to jest u některých pevných sazeb daňových. Vzhledem k rostoucím vydáním na úrokování státního dluhu, který se zvyšuje mimořádnými náklady investičními a armádními, nebude možno tomu v dostatečné míře a v brzkou vyhověti, zejména také proto, že bude potřeba starati se o zvýšení státních příjmů jednak reorganizací v ukládání a vybírání daní a jednak lepším a spravedlivějším rozložením daňového břemene podle skutečné platební únosnosti obyvatelstva. Toho bude možno docílit některými pečlivě a odborně hospodářsky odůvodněnými změnami naší daňové soustavy, při čemž je zvláště se zabývati zákonem o stabilizačních bilancích a o zvláštní dani výdělkové.

Pro možnost trvalé a přiměřené rentability pro všechny obory podnikání a práce je dále nutno, aby jak výroba, tak oběh statků byly regulovány vhodnou organizací tak, jak bylo již v prohlášení vlády minulé řečeno - to je samosprávou výroby i distribuce za účinného dozoru státu.

Při tom je dlužno zabezpečiti podnikání živnostenskému a obchodnímu účelnou ochranu proti nebezpečí, kterým je ohrožují nepřiměřeně rostoucí velkopodniky, zejména zřizováním pobočných a pomocných závodů.

Pokud bude k tomu třeba podpory a zákroků státní moci, učiní vláda vše, co bude vhodné a účinné.

Ve výrobě průmyslové způsobuje škody a dokonce i některé obory vážně ohrožuje přepjatý konkurenční zápas, směřující buď ke zničení závodů slabších a tím k odstranění konkurence pro budoucnost a k získání nadvlády, jdoucí až k diktátu cenovému, nebo zakládání závodů nových s úmyslem dáti se vykoupit k zabránění takovéto konkurence. V oborech, odkázaných ze značné části na vývoz za ceny, jež jsou často nižší než na trhu domácím, dochází opět k tomu, že některé závody snaží se prodati všecku svoji výrobu v tuzemsku, což mohou i za ceny o něco nižší, nemajíce ztratit na cenách vývozních. Mohlo by se zdáti, že nelze proti tomu právem ničeho namítat, kdyby to ovšem nemělo u závodů vyvážejících za následek snížení konkurenční schopnosti na trzích zahraničních a tím úbytek na vývozu nebo i ztrátu zahraničního trhu a v důsledku toho nezaměstnanost. V takových nebo podobných případech bude třeba přikročiti k syndikalizaci toho kterého oboru. Také kartelům a jich vlivům na hospodářský život bude věnována zvýšená pozornost, aby mohlo býti odstraňováno to, co by všeobecným hospodářským zájmům bylo na škodu.

Sjednané již úpravy ve výrobě piva i v průmyslu textilním prokazují, že je to možno a prospěšno.

V těch oborech podnikání, kde samosprávné organisování výroby i distribuce je pro příliš velký počet podnikatelů neproveditelné, bude nutno sáhnouti k přímé nebo nepřímé organizaci nucené. Takovou je té doby monopol obilní, kterým mají býti nejen zajištěny přiměřené ceny výroby rostlinné, ale v dalším vývoji také úpravy rozsahu této výroby, aby

jednak nepřipouštěla hospodářsky nezdravé její zvyšování a jednak umožnila dovoz z těch území, kam by mohl být zvýšen vývoz. Podobné opatření ve výrobě živočišné, která je hlavním oborem malého a středního zemědělství, má sloužiti k obdobným účelům.

Kromě uvedených případů regulace výroby a odbytu bude vláda studovati za pomoci ne příliš početného sboru odborných znalců, podnikatelů a zaměstnanců naše hospodářství uhelné s pevným úmyslem dospěti ke snížení cen a k úpravě vlastnictví a používání tohoto nenahraditelného přírodního bohatství s hlediska všeobecných zájmů státních.

Podle usnesení vlády minulé bude zřízena komise odborníků pro soustavné studium celého našeho dopravnictví, aby podle jejích návrhů mohlo být upraveno co nejhospodárněji a co nejúčelněji.

Měnící se hospodářské poměry světové a jich vliv na poměry naše, ať jsou to již zásahy měnové, tvorba a upotřebení volných kapitálů, úprava výroby i odbytu, regulace vývozu i dovozu i všechny vážné zjevy a pokusy o oživení hospodářského života, vyžadují rovněž pečlivého, stálého a odborného zkoumání. Proto bude při národohospodářském odboru předsednictva ministerské rady zřízen studijní sbor z dožádaných znalců teoretiků i praktiků, kteří by podávali vládě buď posudky o obmyšlených opatřeních, nebo vlastní návrhy, směřující k zlepšování našich hospodářských poměrů.

Pokud nebyla dnes učiněna zmínka o některých otázkách, jež měla v úmyslu řešiti vláda minulé a jež byly s veřejností sděleny prostřednictvím denních listů v měsíci lednu a před vypsáním voleb rozhlasem, bude nynější vláda v jich řešení pokračovati.

Není třeba zvláště podotýkati, že o kulturní potřeby bude se starati podle možností a co nejúčelněji.

Naléhavým úkolem vlády je příprava státního rozpočtu, jež se bude dít za obdobné součinnosti s parlamentní a úspornou komisí jako při rozpočtech minulých. Rozpočet nemůže být více deflační než byl poslední, nemůže však také být ani inflační. V zájmu spořádaného hospodářství veřejného i soukromého je nutno udržeti rozpočet v rovnováze. V jeho rámci pokusí se vláda docílití další úlevy na platových srážkách státních a veřejných zaměstnanců.

Vláda předkládajíc nově zvoleným zákonodárným sborům aspoň stručný přehled úkolů, jež bude nutno plniti, doufá, že budou ji jak vlastní činností zákonodárnou, tak kontrolní účinně podporovati, abychom společně mohli docílití toho, co bylo shora řečeno - to je pokud možno nejvyšší míry prospěchu pro všechny vrstvy obyvatelstva a tím i pro republiku.

Přednesl předseda vlády Jan Malypetr